

PERHON JÄRVET JA LAMMET

OLAVI POIKOLA

Olavi Poikola (s. 1945) on taidemaalari ja Metsäkeskuksen vanhempi panostaja evp. Tyyliuuntana hänen maalauksissaan on realismi. Hän on maalannut muotokuvia, jonkun verran rakennuksia ja hyvin paljon järvi- ja jokimaisemia. Kannen kuva on Olavin maalaama Salamajärveä esittävä taulu (öljyä kankaalle, 80×55 cm), vuodelta 2012. Elämäntyönsä luonteen vuoksi maisemien lisäksi hänelle tulivat tutuiksi myös kivet, kasvit, eläimet, linnut ja erityisesti pistävät hyönteiset.

PERHON JÄRVET JA LAMMET

Olavi Poikola

23. elokuuta 2025

© 2025 Olavi Poikola

Kannen kuva: Olavi Poikola

Taitto: Timo Poikola

2. painos

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9858-4

Esipuhe

Noin 30 vuoden ajan liikuskelin kotikuntani metsissä työni – kallioiden räjäyttelyn – vuoksi. Siksi useimmat lammikot olivat jo entuudestaan tuttuja, mutta eivät kaikki. Olen pitkään pohtinut niiden järjestelmällistä läpikäymistä kameran kanssa, mutta vasta vuonna 2020 ryhdyin toimeen. En tiedä johtuiko se pandemiasta vai ei, mutta muutakaan tekemistä minulla ei tainnut olla.

Kuvaaminen on yksi asia, kameran vieminen rantaan on toinen. Monien järvien viereen pääsee kätevästi autolla, mutta monet myös sijaitsevat kilometrien päässä lähimmistä teistä, usein luotaantyöntävien ryteikköjen tai soiden takana. Kauimpana lähimmästä tiestä, eli noin 6 kilometrin päässä oli Tiaisten Tielammit. Kävin siellä kahdesti, ensimmäisenä päivänä en päässyt tarpeeksi lähelle, koska valitsin väärän lähestymisreitit. Toisella kertaa pääsin perille, kun kävelin hitaasti rahkajuottia pitkin rimmit kiertyäen. En halunnut uimaan niihin. Rikkisenlampi puolestaan on valtavien kiviryökköiden keskellä.

Se tosin ei ollut hankalin kohde, Järvenpäälammit oli. Sinne päästäkseni minun piti harrastaa parkouria myrskyn kaataman kuusikon läpi. Haastavaa oli myös pysyä kärryllä siitä, mitä on kuvattu ja mitä ei, siinä tosin auttoi vaimoni Riitta. Jälkeenpäin ajateltuna, perempi olisi ollut käyttää kameraa, joka tallentaisi kuvanotto-paikan sijainnin kuvien metatietoihin.

Perholaisilla, samoin kuin muillakin suomalaisilla on valitettavan paha tapa keksiä vesialueilleen huomattavan samankaltaisia nimiä. Se selviää varsin nopeasti järviäiheisiä tietokantoja selaamalla. Suomen yleisin järven nimi on Mustalampi. Niitä on Suomessa 391 kappaletta, Perhossa niistä tosin on vain 3. Kuitenkin Perhon yleisin järven nimi on Yölampi, niitä on 5 kappaletta. Hyvin yleisiä nimiä niin muualla kuin Perhossakin ovat eläimiin liittyvät nimet, kuten Ahvenlampi, Haukkalampi, Sammakkolampi. Jotkut lammista ovat kartoissa nimettömiä. Se ei tosin välttämättä kerro paikkakuntalaisten laiskuudesta vaan pikemminkin kartantekijöiden häveliäisyydestä.

Melkoinen osa järvistä on tällä alueella tummavetisiä ja monille niistä jotka eivät ole, on annettu nimeksi Valkeinen. Joillakin niistä on myös etuliite kuvaamassa kokoa tai sijaintia. Itseasiassa nimenä se on niin suosittu, että Perhosta löytyy jopa Rapa-Valkeinen.

Toisinaan nimet heijastelevat kohteidensa vasta-kohtia. Jos paikan nimeen liittyy aho, voisi sen kuvitella olavan melko tasaista heinäistä kangasta. Perhossa niin ei kuitenkaan ole. Esimerkiksi Jerpinaho, joka on kalliota ja kohoaa noin 20 m ympäröivää maastoa ylem-

mäksi. Samoin Siliäkangas, jossa ei ihan leikkimökin kokoisia kiviä ole, mutta siitä pienempiä riittää. Kaikki luolakankaat, joita on useita, ovat yhtä louhikkoa, mutta ei yhtään luolaa, johon voisi kömpiä sisään.

Valtaosa Perhon järvistä kuuluu Perhonjoen vesistöön, mutta Salamajärvi ja muut sen lähistöllä olevat järvet kuuluvat Kymijoen vesistöön. Yksi järvistä, eli Ylimmäinen kuuluu Ähtäväjoen vesistöön. Yksi hämmästyttävimmistä paikoista on Suurensuonlammit. Niiden välistä virtaava Syrjäjoki ei varsinaisesti ole yhteydessä kumpaankaan.

Perhon järvistä varmasti kaikkein tunnetuin on Salamajärvi. Se paitsi on suurin, mutta sen mukaan on nimetty yksi Suomen kansallispuistoista. Jylhänjärvi on tunnettu vähän toisenlaisesta yhteydestä, siellä tapahtui eräs Suomen ensimmäisistä lento-onnettomuuksista, siihenastisista kaikkein vakavin. 28.6.1930 lentonäytöstä pitänyt *Kurki* teki pakkolaskun ja kaksi yleisön joukossa ollutta naista kuoli.

Tästä teoksesta olen jättänyt pois kaikki soistuneet tai kuivatut, entiset järvet, yhtä lukuunottamatta. Kirjan viimeisnä valokuvana on Ahvenlampi Kivikankaalta. Otin sen mukaan vertailun vuoksi. Virallisesti se on järvi, minun mielestä ei. Luonnollisesti sen, kuin muidenkaan entiesten järvien tiedot eivät ole mukana kirjan tilastoissa.

Tässä teoksessa kuvat on järjestetty keskipisteen leveysasteen mukaan. Jokaisen kuvan alapuolella on kohteen tekniset tiedot eli pinta-ala hehtaareina, rantaviivan pituus metreinä, pinnan korkeus merenpinnasta metreinä ja karttakoordinaatit. Jos järvessä on saaria, niiden määrä ja pinta-ala neliömetreinä ilmoitetaan myös. Käytän tässä teoksessa desimaalipistettä, en desimaalipilkkaa.

Tilastoja

Suurimmat järvet: Salamajärvi 424 ha, Elämäinen 210 ha, Korpijärvi 160 ha, Jangänjärvi 152 ha, Porsanjärvi 112 ha, Ylimmäinen 82 ha, Komanne 82 ha, Sääksjärvi 71 ha, Heikinjärvi 62 ha, Ylä-Penninkilampi 59 ha. Pienin: Kärjenlampi 0.04 ha. Järvien keskimääräinen pinta-ala on 12.7 ha, mutta puolet järvistä ovat pienempiä kuin 2.5 ha. Tietävästi syvin on Kivijärvi, 13.9 m, valtaosa on tutkituista on alle 5 m syviä. Perhon järvistä yksinäisin on Lampinjärvi, sen etäisyys lähimpään järveen on noin 8.8 km. Saaria on yhteensä 329. Matalimmalla merenpinnasta on Lampinjärvi, 135.3 m ja korkeimmalla on Haarakkalampi, 202.3 m. Järvien keskikorkeus merenpinnasta on 181.6 m, mutta puolet järvistä on matalemmalla kuin 179.5 m.

Kuvaussihteerin puheenvuoro

Onko jonkinlainen rajapyykki ihmisen elämässä, jos hän 75-vuotiaana ei ole toteuttanut unelmiaan? Jäävätkö ne haaveiksi ikiajoiksi? Miehelläni Olavilla on jo kauan ollut unelma: Hän on halunnut käydä jokaisella Perhon järvellä ja lammella. Nämä käyntinsä hän on halunnut todistaa valokuvilla. Jo vuosia sitten hän kävikin aika monilla. Silloin kuitenkin into loppui äkkiä. Unelma jäi vielä kytemään. Nyt kun Olavi keväällä täytti 75 vuotta, juhlat jäivät pitämättä koronatilanteen vuoksi. Mutta luontoon ovemente olivat auki.

Niinpä eräänä toukokuuisena aamuna isäntä käski minun varustautua lähtöön. *Kumpparit jalassa*, hän lisäsi vielä. *No, mihin tässä ollaan menossa* utelin. *Vaikka Kivi-järvelle*, Olavi sanoi. *Otan muutaman kuvan*.

Ohoh, minä ajattelin silloin. Nyt on sähköä ilmassa... Ikävä kyllä jo Kärmelammilla näimme järven olevan jäässä.

Turha reissu, tuumailin pettyneenä. Täällä ei varmasti voisi kuvata. Mutta eipä se reissu turha ollut. Olavi nimittäin marssi Kivijärven rajalla olevan, edelleen jään peittämän Rekilammen rantaan ja räpsäisi kuvan sieltä. Päivä oli 5. toukokuuta. Piti kuitenkin odottaa vielä pari viikkoa hyviä kuvausilmoja. Kun sitten lammikot olivat sulia ja luonto vihersi, kuvaaja pääsi irti. Siitä lähtien on myös sihteerillä riittänyt töitä: Aamuisin eväiden laittoa, iltaisin kirjanpitoa materiaalista ja parhaiden otosten läpikäymistä.

Kotiin jäävän osa on olla huolestunut: Onko Olavilla eväitä riittävästi? Onko hänellä hellepäivinä vettä? Ovatko pullot täynnä? Monesti on mieleeni hiipinyt toive, ettei Olaville sattuisi mitään haaveria, mitään ikävää ja odottamatonta. Vahinkohan ei tule ikinä kilikello kaulassa...

Koskaan en ole pelännyt sitä, että Olavi kohtaisi petoeläimiä. Olen vain kysynyt, onko niitä ehkä näkynyt kauempana. Ihmeen vähissä ovat nuo nelijalkaiset kuulemma olleet. Isoja ja pieniä siivekkäitä on näkynyt kyllä.

Kansalaisen karttapaikka on tullut tutuksi minullekin. Ja kun tuo sivusto erään kerran ei toiminut, olihan se pitkä päivä. Minä kun mielelläni olisin tutkinut kartalta niitä lampia, joita oli edellisiltana suunniteltu kuvattavaksi. Maanmittauslaitoksen kartoissa on tervahautojen paikkoja – ja niitä on paljon. Onhan metsiä entisaikoina muutettu rahaksi tervanpoltolla. Näin saatua *mustaa kultaa* on viety Kokkolaan tynnyritolkulla. Kaikki hevoskyydillä. Kun kuvaus on ohi, seuraava vaihe on aineiston järjestely. Monta kertaa olen ollut aivan hukassa. Miten saada kuvien lukumäärä täsmäämään siinä vaiheessa, kun niitä on viety kartalla oikeisiin suuntiin teiden

mukaan.

Se kesä meni ihan kuin siivillä. Näin siitäkin huolimatta, että korona toi omat rajoituksensa. Höllennysten jälkeen olisi voinut enemmänkin kulkea, ainakin kotimaassa. Mutta semmoiseen ei nyt ollut mielenkiintoa. Minä ja Olavi suuntasimme ulos ja luontoon.

Keväällä mittailin kävellen näitä lähteitä: kilometrejä tuli satoja. Sitten alkoi lakka-aika ja päivystin tuolla rämäkön laidalla odottaen marjojen kypsymistä. Sen jälkeen mustikat odottivat poimijaansa.

Kameran kanssa kulkeminen on yksinäistä puuhaa, vain omat ajatukset seurana. Muutamalla reissulla minäkin olin mukana, kun kohde oli suhteellisen lähellä tietä.

Kerran Jouni-poikakin lähti isänsä mukaan. Ja lomalaan tytär Sonja oli innokas etsimään Yölampia.

Eräällä vaarin matkalla kulkivat mukana Lauri, Alina ja Vihtori. Eikä pidä unohtaa sisaria Ritvaa, Irmaa ja Virpiä eikä, pojanpoikaa Lassea. Hän oli kuvaajan kanssa valloittamassa Heikinjärveä ja muita siellä päin olevia lampia.

Olavi kokeili aluksi käyttää paperisia karttoja metsissä liikkuessaan, mutta niiden tulostaminen ja käyttäminen oli hyvin työlästä. Avuksi astui uusi älypuhelin ja siihen B-bark, se on oivallinen sovellus. Sen avulla kohteet löytyivät ihan kuin tyhjää vain.

Tässä vaiheessa voi jo vähän ynnätä, mitä on jäänyt viivan alle. Olavi on kulkenut pitkin erämaita tutustuen Perhon karunkauniiseen luontoon. Hän on nähnyt suot, rämeet, kivikot ja kankaat, nähnyt ne 210 järveä, lampea ja lamparettia.

Lisäksi hän on keksinyt nimen yhdelle nimettömälle. Muotonsa vuoksi lammesta tuli Potkurilampi. Toista sennimistä ei Suomessa ole. Jospa joskus se löytyy sillä nimellä kartoista.

Jo keväällä aloin pitää kirjaa kävelymatkoista. Niitä kertyi kuvausreissuilla pari sataa. Mikä on ihmeteltävän vähän. Onhan Perho laaja pitäjä ja järvet siellä täällä – enimmäkseen siellä.

Ajokilometrit löivät ällikällä: niitä kertyi noin 2600.

Omalta kohdaltani olen onnellinen, että yksi asia on toteutunut: sain olla tässä projektissa mukana taustahenkilönä ja jonkinlaisena tukijana.

Kun sanotaan, että kaikella on aikansa, nyt oli tämän aika.

Tynnyrijärvi, 18.79 ha, 1705 m, 178.4 m, 24.57187 E, 63.39177 N

Pienet Pahkalammit (p), 0.30 ha, 225 m, 184.8 m, 24.54725 E, 63.38190 N

Pienet Pahkalammit, 0.37 ha, 251 m, 185.0 m, 24.55058 E, 63.38023 N

Haukkalammit, 0.09 ha, 113 m, 189.4 m, 24.54817 E, 63.37457 N

Haukkalammit (e), 0.08 ha, 106 m, 189.5 m, 24.54826 E, 63.37385 N

Soidinlampi, 1.81 ha, 577 m, 181.4 m, 24.42822 E, 63.37286 N

Pikku-Haukilampi, 0.33 ha, 217 m, 190.1 m, 24.55298 E, 63.37144 N

Saukkolampi, 0.42 ha, 247 m, 188.1 m, 24.57229 E, 63.36927 N

Lapsena opin, että perholaisten motto on
Perhossa ei elä jos ei liiku. Sitä seuraten,
tein pienen kierroksen metsissä ja soilla,
kameran kanssa. — *Olavi*

9 789528 098584

KL 42